

15. aastakäik.

F. Krentzwaldi nim.
E. i NSV Riiklik
Raamatukogu

2019. aasta number 15. köp.

Meie Mats

Nr. 90.

Laupäeval, 7. (20.) mail 1916.

Nr. 90.

Õõitlused mögedemaal, loomulikkudes kaljufantõdes.

Rasketraawid Berliini ümbruses, kus noori Sakka sõjamehi
näid harjutatakse.

Automobilis.

G. W. Appletoni roman.

(Järg 1.)

3.

Läts tükk aega mööda, enne kui ma piiritumast imes-
tusest toibusin. Kudas oli see kõik nii liihise aja sees wõ-
imalik olnud ja kuhu oli minu küllaline jäänud, kes minu
laua kõrval nii rahulikult oli istet wõtnud?

Rahulemata oli ta wastu ta enese tahtmist ära korista-
tud, aga kudas, kelle poolt ja miks? Temple oli terwes
Londonis niisuguse julge töötöö tarwis wististe kõige
sündmatum koht. Sellel wõttunil olid kõik ta kuus wõre-
wärawat kinni ja walmatud, nii et tundmata sissetungija
sinna sisse ega sealt välja ei wõinud saada. Ja ometi olid
wähemalt kaks isikut kolmanda minu elukorterist teifelt kor-
ralt wägiwallaga välja wiinud ja nimelt otse usumata
liihise aja woolul! Kuid wõimatu näis olewat, et kaks
meest wastupanewa naisterahwa Temple erandilisest seisuko-
hast wõisid välja wiia, sellepärast pidin ruttu töötama.
Ma panin siis terwes korteris ruttu gaasituled põlema, mis
sissefade seal elektrist hoolimata weel seisis, kuid ei leidnud
— oma siidame kergenduseks — enam midagi muud pahet.
Siis ruttasin weel kord trepist alla ja läbi paksu udu Fleet
Streeti wärawa juure.

„Spink,“ ütlesin ma imestawale wärawawahile, „kas
lastsite natulise aja eest siit ühe naisterahwa sisse?“

„Jah, herra adwokat. Tema ütles, et tal wäga hädaline
asi olla. Ta käis juba pärastlõunat siin ja tahtis, nagu ta
ütles, õhtul tagasi tulla.“

„Kas ta siit välja ka lastsite?“ uurisin ma edasi.

Wärawawahit imestas.

„Mitte sugugi; ta läks ju alles kümne minuti eest sisse.
Mispärast Teie seda küsite, herra adwokat?“

„Tema jäi, kui ma telegrammi wiima läksin, minu
tuppa istuma, kuid minu tagastulekul oli ta kadunud.“

„See on imelik,“ arwas wärawawahit, „sest kui ta minu
wärawast oleks tahtnud välja minna, oleks ta Teile otse
wastu jooksnud. Sest Teie olite ju ainult mõne minuti ära.

Ja wõimata on ka, et tema, kes Temple ei tunne,
selle paksu uduga Devereux Courti wärawa kaudu
välja läks.“

„Kas olete kedagi wiimase wiieteistkümnemini
jooksul siit välja lastnud?“

„Mitte hingegei.“

„Tänan, Spink. Kuid ma lähen weel Devereux
Courti wärawa juure järele küsima. Kõik see terwe
lugu on ju liig imelik!“

Läbi ikka paksemaks ja paksemaks paisuwa udu
kohasin ma teise wärawa juure ja see lätski mitme-
suguste wiperustega korda, eht ma küll Temple
muidu hästi tunnen; aga ka seal ei teatud midagi,
waid öeldi, et wiimase pooltunni jooksul keegi
Templest ei olla lastunud. Minu järelepärimine oli
siis hoopis tagajärjeta, sest Temple kaugemal teiwate
wärawate juure minna oli juba minul läbi nii
tiheda udu wõimata, mis siis weel rääkida wõõras-
test inimestest, kel weel wastupanewa ia wõib olla
ifegi karjuwa naisterahwaga tegemist oli. Ja ometi
paistis, nagu oleks wõimatu asi siin wõimalikult
jaanud!

Ma tulin oma korterisse jälle tagasi tundega, et
weel mõned imelikud sündmused wõivad järgneda.
Seesmist ust lukku pannes, otisin oma elukorteri hoo-
lega läbi, enne kui pisut rahulikumaks jäin. Subli
lõukju konjaki järele hakkasin ma siis oma mööblid
jälle õigele kohale asendama, wäike waasi kilbusi
kõrre korjama ja pörandale laialipaisatud paberid
ning aktiwi korradama. Niipalju kui pealtkaudu näha
wõis, ei puudunud midagi.

Ma wõtsin parajaste wiimase paksu akti ules, kui
üht wäikest käsitaskut märkasin, nagu neid naisterahwad
ketisele otjas kannawad. Keit oli maadeldes katkenud ja
tastu seisis arwatawaste sel kohal, kuhu ta kukunud.

Ruttu wõtsin ma ta ules ja waatasin põkkuwal põuel
tema siisu üle, et selgi kombel teada saada, kes minu küllaline
oli olnud. Kõigeesiti tuli nähtawale ilus tasturätt, mille
nurgas monogramm O. W. seisis; siis rahatott, milles mõned
kuub- ja hõberahad olid, puudrikarõite, küüneäärud ja
kõige wiimaks, kui kõige tähtsam asi, kirjalümbrik wõõra post-
margi ja adressiga:

„Proua Waugh, London W. C., Upper Woburn Place 245.“

Ma waatasin kirjamargi ja postitempli hoolega üle;
kiri oli 36 tundi waremalt Berliinis posti peale pandud ja
alles täna saajale kätte antud. Rahjaks oli ümbrik tühi.
Kuid sellegipärast wõis eht juba adressi seletust anda.

Kuid kes oli proua Waugh?

Ühtis, mis Jatese üle tehtud, seda nime ei leidunud, ja
ka muidu oli ta mulle täitsa tundmata. Mis wõis proua
Waugh mõrtsukatöö kohta teada ja tunnistada?

Minu arust paistis kindel olewat, et tema tunnistus
homses profsessis mulle wäga tähtis wõis olla ja kui ma
korterist ei oleks lahtunud, siis teaksin nüüd, mis asi tal oli!
Kuid ei olnud midagi teha ja ma wõisin ainult loota,
et Dr. Ewansti turmistus kaebelusele kasulik saab olema.

Sellepärast otjustasin magama minna; wõib olla, eht
tõi hommit kõigile neile keerulistele asjadele seletuse.

Kuid minu uni oli rahutu; kaks korda ärkasin ma ules
tundega, nagu oleksin ma majas wõõraid hääli kuulnud, ja
mul oli, nagu oleks keegi naisterahwas paar korda appi
karjunud. Ma ütlesin aga enesele, et jee ainult unenäowit-
rastus wõis olla, ja jäin warsti jälle magama.

Kui wiimaks ometi jälle ärkasin, paistis hele hommitu-
päite tupp.

Ma awastin akna; udu oli kadunud ja selge sinitaewas
naeratask mulle wastu.

Ruttu panin enda riidesse ja läksin wiibimata otselohke
kohtusse, et seal enne kohtu algust weel kord kaebelusega
mõned sõnad rääkida. Ma lootsin ikka weel, et mu sõber
Jates mulle teatab, miks ta mõrtsukatööpäewal sinna wõõ-
raste majasse läinud. See wõis wannutatud meeste peale
ju head mõju awaldada. Ka tahsin ma talle möödaläinud
õõ sündmused teada anda ja sellejuures tähele panna, mis-
sugust mõju see jutustus tema peale awaldaks.

Kohus ei olnud minu kohalejõudmise puhul veel tulnud, kuid wang oli juba seal ja sellepärast wõisin ma temaga mõni minut hiljem eksitamata rääkida.

"Nüüd ole kord mõistlik, James," algasin ma tõsisel toonil; "sind kuulatakse täna tunnistajana üle ja sa pead kohtule ometi seletuse andma, mis sul tapetu tuppja asja oli."

"Seda olen ma juba ütelnud," wastas tema. "Ma wahetasin ukseid ära ja juhtusin sinna fөгemata."

"See küll. Aga misugust uft tahtsid ja awada?"

"Uft, mis trepile wiib, mida mööda ma majast wõisin wälja saada. Ma lugesin kõik ukseid tojas ära ja olin oma asja juures kindel, et õige ukse awan; kuid selle ajemel eksisin ma ja awasin ukse tuppja, kus üks nähtawaste magaw mees laua ääres istus. Tema oli mulle tundmata ja ma tahtsin parajaste sealt ruttu jälle lahtuda, kui tojameister mulle parajaste wastu jooksis. Kõik muu on sul juba teada."

"See kõik on ju väga ilus," jatkasin mina, "aga ma pean veel midagi teadma. Mis asi oli sul sel õhtul Stanmores ees?"

"Seda mina ei ütle."

"Oli see mõni auasi?"

"Wõib olla."

"Siis on wististe jutt mõne naisterahwa auft?"

"Seda pole ju sugugi waja arwata."

"Ometi — seft juhtumist tean ma midagi."

Tema jahmatas.

"Mis sa tead?" küsis ta.

"Et siin ühe naisterahwaga tegemist on. Tema käis eila minu juures."

"Suur Jumal!" hüüdis ta ja waatas mulle läbipuurwalt otja. "Kas tahad mind petta wõi räägid ja tõtt? Mis ta nimi on?"

"Nimetan sulle ta nime algustähed — need on O. W.," wastasin ma.

Jahmatades ja ometi uskmataalt waatas ta mulle otja.

"Tuleb ta täna tunnistust andma?" küsis ta sofistades.

"Ei. Paraku takistawad teda sellejuures mitmesugused asjaolud," wastasin mina.

"Soo, soo; siis ootame, kuni need „asjaolud“ muutuwad," ütles ta umbusklikult naeratades, "aga — kas see siis nii tähtis on, et ma tunnistust pean andma?"

"Igatahes oleks see sinu asjale väga kasulik."

"Koh, siis ma tunnistatan ta."

Sel filmapilgul astus kohtuteener tuppja ja pööras minu poole.

"Wabandage, herra adwokat, et eksitan; kohus on parajaste riidepanemise toas ja kaks herrat ootawad Teid ees toas, Teiega kokku saada tahtes . . ."

Dotajad herrad olid Dick Falkoner, kellele ma kohtusaa- lis filmapill lastin hea toha muretseada, ja Dr. Ewans. Wiimase juures wabandasin ma ennast eksitamise ja hilise kutse pärast ning seletasin selle asjaloo ära. Siis oli meil ainult veel aega oma toha peale minna, kui kohus juba algas.

Ma jutustan wõimalikult lühidalt, seft et kohtukäit palju uudist ei toonud. Kohe algul kutsuti minu poolt kutsutud tunnistajad ette ja kuulati üle; nad kõik kiitsid kaebelust ja tema elu eestujuliseks ning jäid kõigi ristküsimuste peale waatamata selle juure.

Kõige suuremat mõju awaldas wannutatud meeste peale aga Dr. Ewansi tunnistus. Tema tunnistas wandega, et str Willoughby juba wähemalt kaks tundi surnud oli, kui ta tema surnuteha läbi waadanud. Ta leidis kadunu kirjutus- laua eest istumast, nagu ukse poole, kust kaebelune tahtis wälja minna, kui tojameister Jenkins talle wastu tuli. Keegi ei oleks siis sealt poolt tuppja tulla wõinud, ilma et

Sõjapõgenejate perekond heategewa seltsi poolt juhutatud elumajas.

herro Willoughby teda ei oleks märganud. Kuid surmaw kuul oli tagast lastud, kus uft ei olnudki, ja nimelt üsna ligidalt. Mõrtsukas pidi ohwriks üsna taja lähinema, seft herro Willoughby ei olnud töö pealt filmigi illes tõstnud, waid hoidis veel surmaõti sulge vormede wahel. Mõrtsukas pidi arsti arwates wälise kaswuga olema, seft et kuul peaaegu risti surnu peast oli läbi jooksnud. Tema kindel arwamine oli, et kuul siis illewalt alla oleks tunginud, kui seda pill kaebelune oleks lastnud, olgu siis, et ta ennast lastes wahest longu lastis, mis aga tudagi wiisi tõenäoline ei wõivat olla.

Mina ei küsinud selle tunnistuse peale midagi, et nende sõnade rasketekaalumat mõju mitte wähenada, ja ifegi prokurööri ristküsimuste peale jäi tunnistaja oma tunnistuse juure.

Selle järele astus kaebelune tunnistajapingile ja awal- das oma wilu, illeläiwa oleku ja täieliku rahu läbi wannu- tatud meeste peale kõige paremat mõju. Wiis, kudas ta minu küsimiste peale wastas, wõis ju ifegi tema ilmsüütuse tõenduseks olla.

Ta jutustas lühidalt, mis meie juba teame; et ta edast herra James Willoughbyd waremalt ei olla näinud ja ual waremalt Stanmores ei olla käinu. Salgamata tunnistas ta, et ta käik Stanmores salajane olnud ja et ta ilma teeni- jate teadmata majasse läinud. Kuid tal olla isearalised põhjused oma külastäigu põhjust salajas hoida, ja sel ei ole majaherra tapmisega kõigewähematti tegemist.

Siis teatas ta, kudas ta wahetuise awanud ja mis sellele järgnes. Temal ei olla eluajalgi rewolwrit olnud ja ta olla selles mõrtsukatöös niisama ilmsüüta kui kohuski.

Ka prokurööri küsimused ei suutnud ta tunnistust kõigu- tada; ja oma külastäigu põhjuse saladuses hoidmise juure jäi ta kindlaks.

Sellejärele tõusin ma illes ja pidasin, nagu usun, hilt- gawa kaitsekõne, seft et ma ise ju süütuses kindel olin. Jäe- äranis toonitasin ma, et Jatefel kõigewähematti põhjust ei wõinud olla temale wõhiwõdrast meest tappa ja et Dr. Ewansi teate järele majaherra juba kaks tundi surnud oli, kui arst teda läbi katsus. Wõimata oli ju arwata, et kaebelune wähemalt poolteist tundi oma ohwri juures istus ja kedagi ootas, kes ta teo pealt kinni wõtaks. Siis tähendasin ka kaebeluse suuruse peale, mis niisama arsti tõendusega kokku

ei käinud, ja manitsefin wannutatud mehi kõige tõsisemalt kõiki neid ilmsüüituseidendusi tähele panna.

Prokuröri wastus paistis minu arvates õige nõrk olewat ja ta esimehe kokkuvõttev kõne oli lühike ning enamaste kaebaluse kasuks. Dr. Ewanfi tunnistus oli asja päästnud ja ma olin kindel, et wannutatud mehed kaebaluse wabaks mõistawad.

Wannutatud mehed läksid nõu pidama; kuid minut kadus minuti järele, ilma et nad uueste ilmusid.

Wimaks, enam kui tunni pärast, tulid nad ja nende peamees kuulutas harilikult küsimise peale, et nad kaebaluse süü ja süüituse asjus ühineda polla jõudnud.

Sellejärele määrati uus kohtupäew ja wannutatud mehed saadeti koju ja kaebalune jäeti edasi wangi.

Mina tundsin walusat pettumust, sest ma olin asjale teist lõppu oodanud, aga polnud parata. Pealegi oli järgmise kohtupäewani neli nädalat aega ja kuu jooksul võib nii mõndagi juhtuda, mis saladuslise mõrfsukatöö pealt võib katet kergitada.

Saali ukse juures sain ma Falconeriga kokku, kes niisama pahane oli ja heameelega kaebalusega oleks rääkida tahtnud. Aga et see wõimata oli, siis palusin teda mind niikaua oodata, kuni ma Jatesega olin rääkinud, ja walmistasin teda uudiste peale ette, mis eelmisel õhtul sündinud.

Jates oli arusaadawalt õige rõhutatud meelesolus; ta tänas mind mu kaitsekõne eest, oli oma wana sõpra Falconerit märganud ja juba selle üle rõõmustanud et tema seltsis kuskil saab einet wõtta, sest ta oli wabaksmõistmise peale kindel olnud.

Ta ohtas walusaste, kui kuulis, et lähem kohtupäew alles nelja nädala pärast tuleb. Siis läksime weel kord oma endise jutu peale tagasi ja ma teatasin talle oma küllalusest ja selle jäljete kadumise õige täielikult.

See teatus ajas ta üsna ärewaks.

"Aga kust ja tead siis, et selle naisterahwa algustähed D. W. on?" küsis ta ärewalt.

Ma näitasin talle taskurätikut, mille sisse need nime-tähed tikitud ja mille ma etteaatuse pärast tasku olin pannud. Tema silmitses seda ainult filmapilgu; siis andis ta selle mulle pomisebdes tagasi.

Mina aga tarwitasin juhtumist, et tema käest weel enam wälja pigistada.

"Sina oled hoopis jõe, Jates," ütlesin ma, "et mind ei usalda, sest minul on ainult üks soow: find sopast wälja tirida. Usu mind, mina ei tarwita su usaldust kurjaste. Ütle mulle, kes on see D. W.?"

Tema wiitas filmapilgu; siis waatas ta mulle kindlaste silma ja wastas;

"Sina tõutad siis minu usaldust mitte kurjaste tarwitada ja mu teatust mitte awalbada?"

"Alusõna!"

"Sea küll! Need nimetähed on lady Willoughby omad. Mina nägin teda kuriteo õhtul ja —"

Sel filmapilgul astus kohtuteener tupp.

"Wabandage, herra adwokat, lähem asjaturutamine algab ja mina pean kaebaluse jälle wangikotta tagasi wiima."

"Sea küll, hea küll," wastasin ma kohtuteenerile, jätfin Jatese südamlikult jumalaga, teda paludes, et ta julge oleks, ja lahkusin siis toast, et Falconeri üles otsida.

4.

"Noh, kuidas selle waele poisi käsi käib?" küsis Falconer, kui ma ta kohtutoja saalis olin kätte saanud.

"On kaunis julge," wastasin mina, "aga tule, sõidame koju. Mul on sulle palju jutustada."

"Tõota," jatkasin ma, "et sa sellest ei räägi, siis teatan sulle midagi. Jates tunnistas üles, et kõige selle tekkpunktis üks naisterahwas on."

Meie istusime juba trooska peal, kui seda rääkisime.

"Nii siis: kas tappis mõni naisterahwas selle Londoni kaupmehe ära?" küsis tema.

"Seda ei tea ma weel ifegi," wastasin mina; "seda peame weel teada saama, sest selleks meil nüüd jälle kuu aega. Kas tahad mind sellejuures aidata?"

"Muidugi, seda sa juba tead. Aga mis tunnistas Fred sulle?"

"Sa lubad, et seda kellegile ei ütle?"

"Muidugi — siin mu käsi!"

"Noh, hea küll — Jates tunnistab, et ta kuriteo õffel proua Willoughbyga koos olnud."

Falkoner wilstas tafatesti.

"Afi hakkab huwitawaks minema," tähendas ta; "ma arwastin, et proua Willoughby sel õhtul kodus ei olnud."

"Seda olen mina ja on ta kõik teised ustunud, ja see teeb saladuse weel tumedamaks."

Wahetajal oli trooska Temple ette jõudnud; meie lähime trepist üles minu korterisse ja ma panin mantli ning paruka ära.

"Siin minu korteris oli eila õhtul, pärast seda kui sinust lahkusin, Dick, weel kurat lahti," kõnelesin ma edasi.

"Nimelt?"

"Nimelt."

"Murdwargad?"

"Jah, umbes niisugune lugu."

"On nad palju warastanud? Sul on siin hull kaalib asju."

"See on tõsi, aga nad warastasid ainult ühe elawa naisterahwa ära."

Falkoner waatas mulle piirita imestusega otja, kuna mina edasi jutustasin:

"Ma jutustasin sulle juba eila õhtul ühest saladuslikest naisterahwast, kes eila pärastlõunat, kui ma ära olin, minu büros oli käinud. Noh, tema tuli mõni minut enne kella 11 weel kord siia."

"Sinu juure — siia?" hüüdis Falconer. "Selle hirmsa uduga?"

Mina nikutasin pead.

"Oli see lady Willoughby?"

"Seda ma ei tea; ei tea sedagi, mis ta minust tahtis." Ja ma jutustasin eila õhtul sündinud loo temale täielikult ära.

"Aga mis temaga siis sündis?" hüüdis Falconer, kui mina lõpetasin.

"Seda ei tea mina," wastasin ma. "See terwe lugu kõlab muinasloolikult, iseäranis kui õõsise paksu udu arwesse wõtame. Ma soowitsin, et mul selle saladuse wõti käes oleks, aga sina armastad ju niisuguseid mõistatusi lahendada — mina jätan selle heameelega sinu hoolde ja sellel äbi saadab sa waelele Jatesele suurt kasu."

"Kas usud, et su küllaline wõis ladu Willoughby ise olla?" küsis Falconer pitema mõtlemise järele.

"Minul on tõenäolilikult häid põhjusi seda ustuda," wastasin ma, kirjutuslaua sahtlist kätitaskut wälja wõttes, mis ma eila leidisin; ma panin taskurätiku sinna jälle sisse ja ulatasin terwe kätitasku Falconeri kätte.

"See tasku jäi naisterahwa kadumise järele minu tupp; waata ta üle ja otsusta siis," ütlesin ma.

Tema ladus kõik asjad lauale.

"Rahakott, puudritoos, taskurätik," ütles ta, "need on naisterahwa harilikud tarbeasjad; taskurätik on väga kena ja peenest batistist. Monogrammiks on O. W.; kes pagan on see O. W.?"

"Iseenesest mõista lady Willoughby," wastasin mina. "Jates kahwatas ära kui furnu, kui ma talle täna seda taskurätikut näitasin."

Jälle tuli Falconeri suust wile.

"Jutustasid sa temale eila õõsised sündmused ära?" küsis ta wiimaks.

"Jah."

"Ja tema?"

"Oli selle üle väga jahmatanud."

"See on otse hirmus," jattas Dick mõeldes, "et see saladusline naisterahwas just selle paari minuti jooksul ära wiidi, mil sina telegrammi postile wiisid. Afi on liig imelik! Siin pidi wähemalt kats kurjategijat olema, kes temale juba siis järele tulid, kui ta Templesse astus."

„See on võimata,“ vastas minna, „sest värawad pandakse õhtul kinni ja see naisterahwas lasti üksi sisse. Värawawahst küsis tema soowi järele ja lastis ta ainult sellepärast sisse, et ta pärastlõumase külalise ära tundis. Pärast teda ei lastnud värawawahst enam kedagi wärawast sisse.“

„Siis olid nad wististe juba waremalt siin peidus, sest nähtawaste oli neil teada, et ta sinu juure tuleb.“

„Armas Dick,“ vastas minna, „seba on küll võimata uskuda!“

„See terve lugu on uskumata,“ wastas tema õlasi kehitates, „ja kui mul siin seda tõendust käes ei oleks — ta tähendas tasku peale — „aga mis näen ma seal? — Kirjaimbrit: „Proua Waugh, Upper Boburn Place 245“ — kes see on?“

„Seba ma ei tea, kuid lootuse järele saame selle läbi loosse walgust. Ma usun, pärast söömist läheme sinna ja kuulame järele. Oled sa sellega nõus?“

„Tore,“ wastas tema, „aga siis läheme juba kohe, sest sinu korter langeb mulle korraga närwide peale — sest mis on, kui siin kusagil nende wanade tammepuust woodrilaudade taga selle naisterahwa furnukeha peidus oleks? See on õige wähe röömustaw mõte, aga keegi tont ei suuda mulle selgeks teha, et selle naisterahwa äraviimine eila õõsises udus tõeste võimalik oli. Seba minna ei uju! Olgu ta elus wõi surnud — aga kahtlemata ei ole ta praegu siit kohast mitte weel laugel.“

See oli hirmus arwamine ja ma wahitsin temale tardunult otsa.

Siis aga toibusin ma jälle ja wastasin naerdes: „Ära ole loll, Dick; meie wiibime suures keskaegses lossis — ära seba unusta!“

„Mitte sugugi! Aga wanad puuseinad nagu seal, need peidawad tihti suure hulga kuritegusi enestes, mu pois. Pst! Mis kahin see praegu oli?“

Ma kuulatafin põksuwal põuel ja kuulsin toas koputamist, mille algpunktist ma aru ei saanud. See kestis mõne sekundi ja kadus siis jälle, ning meie wahitstime üksteisele kohtudes otsa.

Minna wõtsin kõigepealt julgust ja ütlesin sunnitud naeratusega:

„Meie oleme ju kahekesi eht jänesed, Dick. Reed olid üsna lihtsalt rotid.“

„Wõimalik,“ wastas tema kergemine hingama hakates, „sest minna arwasin, et see koputamine inimese sõrmefontidest tuleb.“

Ta wõttis kübara ja sammus ulse juure.

„Reil mõlematel puudub jalutuskäik ja wärske õhk — lähme!“ tähendas ta. (Järgneb).

Õige pärija.

Charles Edward Price roman.

(Järg ja lõpp.)

Wiimaks oli päew kätte jõudnud, kus Alice oma isa esimest korda näha ja temaga rääkida wõis. Rõõmu pärast wärisedes ruttas ta haigekambrisse. Seal istus mr. Tremont tahwatu ja tõhnana, aga ometi jäll wana terawa ja südi pilguga hallides filmades, tugitoolil. Ta sirutas käed tütre poole wälja.

„Minu armas, armas laps, wiimaks ometi näen sind jälle!“

Tütar põlwitas tema ette ja peitis pea tema sülle. „Oh isa, ma kartsin nii wäga sinu pärast,“ sosistas ta. „Kudas aga tänan ma nüüd Jumalat, et sa jälle nii laugel terwe oled.“

„Külap kõik jälle heaks muutub, mu armas laps. Ergud on mul weel piisut nõrgad — ja imestad muidugi,

Türklaste õhtupalwe.

et mina erkudest räägin?“ jattas ta naeratades edasi. „Seba ma endisel ajal ei tunnud. Siiski wõin juba lähemal ajal tegevusesse astuda. — Ja kudas teil siis siin muidu käsi käib?“ jattas ta edasi, põlwitaja lõua alla kätt pannes ja seba üles tõstes, nii et ta tütre filmadesse wõis waadata. „Kas on midagi tähtsat juhtunud? Arst ei wastanud tõrdagi minu küsimuste peale ja ta haigerawitsejannade käest ei saanud ma midagi teada. Ega ole ometi jälle mõnda niisugust juhtunud, mida minule minu terwisliise seisukorra pärast awaldada taredeti?“

Alice läks näost tumepunaseks. Enne kui ta luba saanud isa tuppast astuda oli ta Dr. Barnesile pühaltult tõotama pidanud, ijale esiohja mitte kõigewähemakti nendest ärewatest sündmustest laujuda, mis siin wiimasel ajal ette tulnud. Süda oli tal kangeste walus, et ijale teatada ei tohtinud, mis sugune alatu mees Robert Jones oli ja kui juur õnnetus Bobiga juhtunud, kes seni itka weel pole jõudnud paraneda.

„Jäta parem kõik need äriasjad, isa,“ palus ta, „rõõmista parem, et mind jälle näed.“

„Seba ma ju teen ka, Alice, aga mis teewad siis minu mõlemad õepojad? Kas on wahpeal selgunud, kumb neist tõeste minu õe poeg on? Ja mis ma ütelda tahtsin — kas on see Bob ennast jälle näitanud, see, kes wanema meistri tütre ära wõrgutas? Ega sa ometi jalaja tema poole hoia?“ jattas ta sõrmega ahwardades edasi.

Jällegi woogas õdguw palawus üle neiu näojoonte. „Armas isa, sellest räägime teinekord,“ ütles ta taja. „Esiohja pead ainult oma terwisle elama.“

Wanaherra ohlas sügawaste. „Ma näen juba, minu haiguse ajal on lugusi juhtunud, mis rõõmu ei tee. Noh, esiohja tahhan ma weel leppida, aga paari päewa pärast, kui juba tugewam olen, tahhan täit tõtt teada saada.“

„Seba ma tõotan sulle ka, isa.“
Alicele oli kergenduseks, et Dr. Barnes sel filmapilgul siise astus ja läbiraakimisele sel tõmbel lõpu peale tegi, sest

noor neiu ei oleks suutnud kauem isa ees waitida ja naerunägu näidata, kuna süda walu ja mure pärast kändas.

Mis pidi ta nüüd peale algama? Pidi ta isale kõit jutustama? Kas ei jõuaks isa lõpuks arwamisele, et mõlemad sugulased alatud on ja kihutaks Bobi ilma pikema jututa minema, niipea kui kuulda saab, et see Galtonis wiibib? Ka kartis Alice oma peigmehe elu pärast, sest elu kallale kippuja oli kõigest otsimisest hoolimata seni üles leidmataks jäänud, ja kõigewähemasti läepidet polnud selle kohta, kes paugu oli annud. Kui kergeste wõis Bob sellepärast jälle selle kurjategija ohwriks saada, niipea kui ta terwets sai!

Kaks päewa hiljem astus wanaherra haigetoast wälja, kus ta nüüd juba nii mitu nädalat lamanud oli. Alice saeti sammus ta suurde saali, kus lahtise rõdu äärde sohwa peale istus. Uurivate pilkudega silmitses noor neiu oma isa. Tema terwis oli wiimastel päewadel filmapait-walt paranenud, ka endine waimuterawus oli jälle tagasi tulnud, ja sellepärast pidas tütar praegust aega kõigeparemaks, isale kõigest sellest, mis wahpeel juhtunud, teatada.

Bob pidi haiguse pärast efsiotsja weel toas olema, sellepärast ei olnud karta, et wanaherra kogemata oma depojaga kokku juhtuks.

Robert Jonesi wangiwõtmine oli Galtonis niisama suurt tõmu tekitanud, nagu Wingateski. Alice oli tulnwiigane, et niijugune kelm ülepea julgenud oli tema isa filma ette astuda, ja Bobil oli hirm filmapilgu eest, millal wanaherra kõit teada saab. Ehk oli ta oma wihas nii kaugele läinud, et enam Bobiga ära ei lepi.

Enne aga kui Alice nii kaugele jõudis, et oma isaga sellest aastast rääkida, tuli sündmus, mis teda sellest raskest ülesandest wabastas.

Juba mõnda päewa luitas Wingates keegi wõdras mees ringi, kes muud ei teinud, kui et ühest kõrtjust teise lonkis ja enefe täis jõi. See oli wanalbane, hallide juustega, lõhna kehaga mees ja elututjelistele rahwanikudele omaste kõwerate jalgadega. Ta elutses linna serwas wäitjes wõdrastemajas. Rohwrit ega muud asju ta kaasa polnud toonud, näitas nii, nagu oleks ta ainult teatud otstarbeks ja üsna lühikeseks ajaks Wingatesse tulnud.

Sel hommikul, mil mr. Tremont efsimest lörda oma haigetoast lahkus, oli see mees ennaft juba sedawõrd täis tõmmanud, et waewalt weel jalul suutis seista, ja kõrtsmik oli rõõmus, kui tema külaline wantuwal sammul kõrtsust lahkus. Joobnud mehe segastes peajudes kujunesid aga kõitjugu imelikud mõtted.

„Ma pean wanamehele dige lord pähe elama ajuma,“ lallitas ta endamisi, „ja sõna mehejuttu temaga ajama. Minu pois peab jälle priits jaama ja Tremonti tütre pealekanda. See teine lollpea peab hoopis arwest wälja jääma.“

Seel Galtoni mõisa oli aga weel terve rida kõrtsusi, kus mees enefstki mõista igatõhes sees käis, ja nõnda jõudis ta Galtonisse niijuguses seisukorras, et waewalt küll weel ise teadis, mis tegi. Ta näitas mõisahoonega hästi tuttau olewat, sest peafisetaigust kõrwa hoides sammus ta põigiti läbi tuufesalu, lipjas wäitje wärawa laudu parki ja jõudis lõpuks rõdu juure wälja. Waewaga komberdas ta trepiastmetest ülesse ja wähtis klaasitanud filmadega tupp, kus wanaherra tütreaga oli.

Tremont mõdtis teda pahaste pilkudega. „Mis te siit otfite, mees? Katsuge et minema saate! Teie olete ju joobnud!“

Kuid lõbusa muigamisega sirutas see kaewanduste omanikule kae wastu. „Tere, wana pois,“ lallitas ta. „Sull aega juba, kui wiimast lörda nägime. Sel korral aga ei olnud teie weel nii suur elajas kui tänapäew. Ja jah, wana Laurence käsi ei ole nii hästi käinud kui teistel. Igatahes ei ole minu nimi enam nii, waid Jones. Ma wõtsin selle nime siis, kui see wastik lugu selle tüdrukuga juhtus, ja teie tingimata minu süüdlaseks mõisimist nõudsite, mr. Tremont. Aga see olgu kõit andeks antud ja unustatud,“ lallitas ta, rõdu sambast kinni hoides, „kui teie mind aitate minu poisil jälle wabaks teha, kes ju ometi teie sugulase poeg on.“

Tremont oli tahtnud juba kella helistada, et teenrit kutjuda. Kuid nüüd lasi ta kae langeda.

„So, teie olete siis Robert Jonesi isa?“
„Jah, seda ma olen, ja niisama olen ma ka teiega sugulane, mr. Tremont, sest ma kofisin teie sugulase.“

„Nii siis mitte minu de?“
„Ah, ei ole mul mõttesegi tulnud,“ lallitas joobnu, kes ülepea enam ei teadnud, mis ta rääkis. „Teie ei tohiks seda dieti just teada, et minu poja nimi Laurence on ja ta ainult üsna kaugele teiega sugulane on, aga et me lord juba nii mõnufalt siin koos oleme, wõin ma seda juba sõbramehe poolest teile ütelda. Nii siis, eks ju, teie aitate mind, et ta jälle wangihoonest wälja saab? Oma naise olla ta kiwimurdu tõutanud! Niijugune lollus! Palju enim wõis seda see teine Jones teha, kes Pratti tütre ära wõrgutanud, aga omawahel ütelda, mr. Tremont, selle wiguri Pratti tütreaga on wist küll minu pois wälja mõelnud. Tema on juba algusest saadil naiste peale maias. Pärts kurabi pois! Aga eks ju, ta saab lord teie pärijaks ja teie ilusa tütre omale prouaks!“

Joobnu oleks küll weel edasi lobisenud, kui ta juhtumisi mitte ringi waadanud poleks. Tema pilk langes pika, lõhna mehe poole, kes teinepool aeda seisus ja segasid sõnu lollata naeruga juust wälja ajas.

Wana joobiku nägu awalbas korrapealt koledat hirmu. „Ja, see mees, kelle ma omal ajal hobuse jalgu ajasin! Ta on uueste elusse ärtnud!“ kändas ta. „Surmud idufewad üles!“

Üksi kaineks saades lippas ta minema, otsekui oleks tal tuhat tonti kannul, kihutas põigiti üle due, tallide eest läbi ja kadus Wingate poole.

Wana Roger, kes just aida ees seisus, waatas temale pead wangutades järele. „Sallo“, ütles ta imestades, „ma tahan ennaft üles puua lasta, kui see mitte wana Laurence ei olnud! Mis oli temal siis siin otsimist? —“

Mr. Tremont oli praegu kuuldu üle imestusest tarretu. „Alice, mis peab see kõit nüüd tähendama?“ küsis ta „Ja sellest ei ole ma seni sõnagi weel kuulnud?“ lijas ta etteheitwal toonil juure.

„Ää pane pahaks, isa, aga sinu haiguse pärast ei julgenud meie sellest finule rääkida.“ Ja siis jutustas noor neiu kõit ära, ei waitinud ka sellest, et Bob nüüd jälle siin on.

„Nii siis on lugu,“ ümises wanaherra endamisi, kui Alice õhetawail palgel, ja piisarad ilusates filmades, lõpetanud oli. „Igatahes olen ma kaelamurdwa efsituse teinud. Telefoneri kohe adwokatile, et ta testamendi, mis wiimati tein, mulle tagasi saadaks. Ja siis tahan ma Bobi näha.“

„Oh, kui hea sa oled, isa!“ hüüdis Alice särawal filmil ja suubles tänuilikut isa käsa, millele see küll wastu tõrjus.

„Weel on palju selgitada, Alice,“ ütles ta tõsifelt, „enne kui Bob ennaft kõigist kahtlustest wabastatud ei ole, ei wõi ma ittagi sinu palawamat soowi täita.“

23. peatükk.

Ehmatus ja hirm olid Irene peale sedawõrd mõjunud, et teda raske ergupalawik tabas. Kui ta wiimaks jälle terwets sai, oli tema esimene mõte, oma meest wangihoonesse waatama minna. Wanaemal oli tarwilik käit linna teha, ja seda juhtumist tarwitas ta oma plaani teostamiseks. Ta pani omale need haigerawitfejanna riided selga, mis ta siis kandnud, kui Robert Jones ta automobilibis wanaema juure sõidutanud, wõttis ka raha kaasa ja lahkus majast.

Ta oli haigusest weel üsna nõrk ja ainult suure waewaga suutis ta salaküttide tee ääres trepiastmetest üles ronida. Täieste hingeldades seisus ta maanteel. Seal tuli lähema teekäänaku tagant üks kiats tuntud kogu tema poole. Ta katkus põgeneda, aga põlwed wärisefid ja ei kuulanud sõna. See oli tema isa.

Nathan Pratt ei tahtnud oma filmi uskuda, kui haigerawitfejanna riietes naisterahwas oma kaua otfitud tütre äratundis.

Kulmu kõrtsutades wõttis ta tal õlast kinni. „Wõi siit pean ma sind leidma, Irene,“ ütles ta tumedalt. „Ja mispärast oled sa nendes riietes, sa üleannetu laps? Sa kar

Riisaja. Raifawäe salt on paar päewa Poola kiltas puhkusel olnud ja ü's alamwäelistest selle aja jooksul nägusa peretütre peale filma jõudnud heita. Nüüd on lahkumise filmapill käes ja kelm-raifawäelane ei taha naljalt enne lahkuda, kui peretütrelt musu on saanud.

dad küll, et inimesed sind äratunneksid? Siimapill tuled minuga koju, seal räägime."

Irene tegi meeleheitlikka katseid, oma õla wabastada. „Ease mind minna, isa!“ palus ta. „Pooletunni pärast lähed rong ja ma tahan õigel ajal jaama peal olla, et Sheltenhami sõita.“

„Sheltenhami? Mis on sul seal tegemist?“

„Ma tahan oma mehega kokku saada.“

„Oma mehega!“ tordas Pratt. „Kellega sa siis dieti põgenesid, Bobi wõi Robert Jonesiga?“

„Ma ei ole üleüldse põgenenud, isa,“ wastas Irene, pead uhkelt tõstes. „Mina sain Robert Jonesiga Yorkis laulatatud, kuigi salaja. Laulatusetunnistus on mul kaasas.“

Jääkülmad ja tulipalawad hood uhasid waheldamisi Nathan Prattist üle. Nii siis ei olnud tema laps mitte nii autu, nagu ta arwanud, aga see mees, kellega ta laulatud, istus wangis, oma hullamõistmist — kui mõrtsuk — oodates.

„Noh, see on vähemalt pehmemad põhjus sinule, Irene; ütles ta, „aga sellest hoolimata on sinu mees, halb mees, sest ta tegi kõik et oma sugulast mõltsitud kirjade ja muude

walede abil kahtlustada, nagu oleks see sinu ärawõrgutanud ja pärast Londonisse hädasse jätnud.“

Irene ohkas murelikult. „Ma tean, et ta nii ei ole, nagu olema peaks,“ wastas ta rõhutult, „aga sellest hoolimata armastan ma teda ja ei jäta temast. Ja kui ta ta kõigesuurem kurjategija oleks,“ kirjutas ta äkilises tunnetetuhinas juure, „ja kui teie kõik mind ära tõukate, jään ma tema juure! Kes on nii wägew, et armastust kätjutada suudab? Sõsine armastus mõidab kõik tõlled. Sa tead, kirjutatud on, naine peab isa ja ema jätkma ja oma mehe poole hoidma.“

Pratt lasi pea järelmõttlikult rinnale wajuda. Sütte sõnad liigutajid teda sügawalt. „Alga üttele mulle nüüd, Irene,“ ütles ta pehmemas meeleolus kui ennemalt, „kus olid sa kogu selle aja? Mis pärast ei andnud sa enesest midagi teada? Mõtle, mis sugust südamewalu ema, mina ja wanaema pibime kandma!“

Sügawa häbiga waatas Irene maha, siis jutustas ta oma isale ära, kudas kõik tulnud oli. Pratt nägu tumenes uueste. „See oli nii“ siis kõik minu ämma kupatus,“ ümises ta. „Poleks teda olnud, poleks asi ülepea nii laugele läinud.“

Karl Raig,
Tegewas merewäes.

Leopold Paesild,
Kapitalist.
Tegewas sõjawäes.

Jaan Tiideman,
Kotwene w.
Sõjawäljal.

Lipnik Hans Hansberg,
Kõo w.
Tegewas sõjawäes.

Rein Hansberg,
Kõo w.
Wiiburi haigemajas.

Jaan Nukat,
Narwast.
Tegewas sõjawäes

Jaan Kottas,
Wõru maast.
Kõlm Georgi auraha.

Martin Rauber,
wabatahtl. Wiisandist.
Sõjawäljal.

Gustaw Weru,
Terwatandi w.
Tegewas sõjawäes

Arnold Luwikene,
Kaagärwest. Aprillikuul
1915. langenu.

Dieti oled ja ainult selle wana naisterahwa auahnuse ohwriks langenud."

Sügam hingetõmbus paisutas ta rinda. Sisemiselt wõideldes oli ta praegu suurele otsusele jõudnud. „Irene," sõnas ta, „sa armastad oma meest siis tõeste ja ei taha enam temast jätta?"

„Kõige ihu ja hingega hoian ma tema poole, isa, ja kui temale halba sünniks, ei elaks ma seda üle. Sa pead süüta olema! Sa wõib halb inimene olla, aga mõrtsuk ei ole ta mitte." Sa puhles kibedaste nutma.

„Irene," ütles Pratt liigutult, „sina pead oma mehe jälle tagasi saama. Iga päri minu käest rohkem järele, aga minu wõimuses seisab tõeste tema süütaust tõendada. Ehk lähed sinul sinu armastuse läbi õnneks teda õigele rajale juhtida."

„D, isa, kui sa seda teha wõiksid!" hüüdis Irene hõisates ja läbi pisarate naeratades. Siis wõttis ta isal laela ümbert kinni ja suudles teda. D, kui õndsana tundus õnnetu isal see paitus. Rahuldusetunne ajus tema põue. Ta oli oma lapse jälle tagasi saanud. Puhtalt ja ausalt, nagu ta läinud, oli ta jälle tagasi tulnud. Ornalt silis ta tütre lahwatuid põsked.

„Sa pead nüüd jälle woodisse minema, Irene," ütles ta. „Ma jään niikauaks sinu juure, kuni wanaema tuleb. Kui su terwis homme jälle parem on, töotan ma sulle, sinuga seltsis Sheltenhami sõita." —

Läbirääkimine, mis wanemal meistril ämmaga oli, ei olnud wiimasele nüüd laugeliki mola järele, sest ta sai wäimehe käest tubliste haugutamisi ja süüdistusi kuulda. Pratt pidas temale ilusad epistlid ja ütles, et kõige selle wiletsuse, teotuse ja mure süüdlane ainult ämm olewat.

Ja weel enne kui toju pöördas, läks ta Haldoni mõisa ja kästis ennast mr. Tremontile teatada. Wanaherra wõttis teda harilikult lahusega vastu ja päris tema soowi järele.

„Ma tulen sellel oma asja pärast, mis minewagi kord, mr. Tremont," algas ta wiivitades. Siis jutustas ta oma

peremehele, kuidas ta nüüd selle kohta tõendusi saanud, et Bob Irene wõrgutamises täieste süüta on. Ühtlasi tõmbas ta muidugi kätte Roberti kelmuste pealt ja näitas wõltsitud kirjad ette.

Lahkudes surus wanaherra temal soojalt kätt. „Ma tänan teid, mr. Pratt, et kohe minu juure tulite, niipea kui selles asjas selgust saite. Teie olete raske koorma minu südamet pealt wõtnud, sest mina olen selle õnnetu loo all niisama palju kannatada saanud, nagu teiegi oma tütre kaotuse pärast. Robert ei tohi enesestki mõista enam oma filmi siia näidata, kuigi ta oma endise naise surma juures süüta on, nagu teie kinnitate. Irene pärast tahan siiski temale juurema summa kätte anda lasta, kui ta peale wabaksamiist kohustuse annab, jäädawalt siit maafonnaft eemal hoida."

Kui Pratt ära oli läinud, läsi Tremont Alice ja Bobi oma juure tulla. Noormees wõis juba käia, nägi aga siiski weel lahwatut ja haiglane wälja. Tremont tõusis üles ja astus neile vastu.

„Minu armsad lapsed," ütles ta, „täna wiimaks on päew tulnud, kus ta wiimane lahklus Bobi pealt langenud on. Ma ise ei uskunud seda juba mõnda aega enam, et ta süüdlane on, aga enne ofustawa sammu astumist, mida täna teha tahan, pidi mul tõendusi olema. Praegu sain ma need."

Ta wõttis Alice ja Bobi käest kinni. „Et te mõlemad üksteist armastate, tean ma wäga hästi, sest Alice on mulle seda küllalt jagedaste seletanud. Kõigest südamest ütlen ma sulle oma wäimehena tere tulemast, ja ühtlasi annan sulle selle siin."

Ta tõmbas ühe dokumendi oma kirjutuslaua laekast. Alice ja Bob rullisid selle lahti ja heitsid pilgu selle sissuse.

„Uga seda on ometi liiga palju, armas isa!" hüüdis Bob rõõmuse punetades. „Sa nimetad mind kõigi oma ettewõtete peadirektoriks! Seda on ju rohkem, kui ma unistadagi oleksin teadnud!"

Boldemar Peterson,
van. alamõhv. Tähtvere
w. Tegewas sõjaväes.

Artur Luwikene,
Kaagjärvest.
Tegewas sõjaväes.

Alex Tamm,
Pärnust.
Tegewas sõjaväes.

Eduard Jehrnm,
Kaagjärvest.
Teadmata kadunud.

August Rüütel,
Petrogradist.
Tegewas sõjaväes.

Julius Solnow,
Räpinast.
Sõjaväljal.

Alfred Eiche,
Wõrumaalt.
Sõjaväljal.

Karl Mittal,
Antslast.
Tegewas sõjaväes.

Gustaw Beeber,
Tallinnamaalt.
Sõja algusest sõjaväljal.

August Rilter,
Liiwi tub. Sõja alg. sõjav.
4. järgu Georgi auraga.

„See ei ole veel kõik!“ naeratas wanaherra. „Mul on sulle veel teatada, et ma uue testamendi tegin ja find täielikuks pärijaks määrasin. Nagu wana Laurence juust kahtlemata selgus, oled sa minu depoe, nii siis see, kellele ma juba alguses oma tütre tahtsin anda. Sina oled see õige pärija, keda ma niikaua ootanud, ja taewas on nii soowitud, et see asi, kuigi suurte murede järele, minu rahulolemiseks on selgunud.“

Nuttes ja naerdes rippus Alice oma armsama kaelas. „Wiimaks, wiimaks ometi!“ sosistas ta. „Kui tuumalt olen seda päewa igatseanud, mil find omaks wõin nimetada!“

„Wihma järele tuleb. ‘epaiste!’ ütles Bob, muu Alice puhtale otfaessile õrnai. hutades. „Meile osaks saanud katsumise läbi on meie armastus veel puhtamaks saanud.“

Oma töotust mööda sõitis Pratt järgmisel päewal Irene ja Sheltenhami. Ta läks temaga wäikesse wõõrastemajasse, kuhu Irene esiotja üksi jättis; ise läks ta kohtumajasse ja lasi ennaft kohtuuriiale, kelle alla Wingate mõrtsukatöö käis, teatada.

„Ma tulen tunnistust andma,“ algas Pratt, kelle meelega, noomitust kartes, just kõige parem ei olnud. „Mina läksin sel õnnetul ajal kwiimurru äärest mööda ja nägin, kudas Mrs. Jones ennaft raskest wastu lödunenud laingut toetas, kuna tema mees mõni samm temast eemal seisis. Ükki murdus laing ja õnnetu weeres sügawusesse. Robert Jones largas koge lähemale, waatas üle kuristikku ääre alla ja põgenes siis teed mööda minema, otsele oleksid tal kurjad waimud kannul.“

Kohtuuriija waatas pead wangutades temale otfa „Alga inimene, teie pealkite õiguse pärast ise karistatud saama! Mispärast ütlete seda alles nüüd? Ilma teie tunnistusteta oleksid kohtunitud Jonesi tingimata süüdlasest tunnistanud ja siis surma mõistnud!“

Pratt lasi pea longu ja ei wastanud kohtuuriija etteheidete peale sõnagi. Muidugi ei hakanud ta ka põhjusti awal-dama, mispärast ta seni waitunud oli.

Wanema meistri tunnistusest hoolimata ei lastud wangi esiotja veel wabaks, ja ainult kõige uuemate ras-kustega läks Prattil korda Irene jaoks luba saada, oma meest waatama minna. Jällenägemine mõlemi wahel kujunes pörutawaks. Teadmine et kuriteo eest, mida ja teinud pole, häbistawat surma pead surema, oli selle kõwa südamega mehe pehmeks teinud. Ta oli järeldõtlema, oma kergemeelset elu kahetsema hakanud, ja abikaasa ilmus temale nüüd nagu kõrgem walguuseingel, kes temale rõõmust järeles kuulutas, et tema süütaus päewawalgele tulnud. Trööstitult läks ta jälle oma kongi tagasi, ja niisama trööstitult sõitis Irene oma ifaga Wingatesse tagasi.

Paar nädalat hiljem tuli asi wannutatud meeste kohtus arutusele. Wahepeal oli Jack Brady, kes Robert Jonesi wastu peatunnistajaks olnud, hullumise pärast kinni wõetud ja wangihoonesse saadetud. Wäike kimbu läbiotfimisel, mis tema ainsaks waranduseks oli, leiti sealt wanad pruunid püksid, millede pahema sääre küllest tütt wälja kistud oli. Selgus, et see puuduw tütt seefama oli, mille wana Roger koera hammaste wahelt wõtnud, kui selle kuisetihnikust mahaldõduna leidnud. Kõikidesse aetud, tunnistas Brady, et ta pimedikkus Bobi ekfifombel Robertiks pidanud, kellele ta keretäie eest, mis ta kord maanteel jaanud, kätte maksta tahtes kuuli selga kihutanud.

Sulguse selle seletuse läbi jelgus ühtlasi, et ta iialgi näha ei wõinud, kudas Robert Jones oma endise naie kuristikku tõukas, sest peaaegu jelsamal filmapilgul, kui kwiimurru õnnetus juhtus, oli Bobi peale lastud.

Wannutatud meeste kohtus tunnistas Brady ka wiimaks üles, et ta Wingates kättemaksimise pärast walet tunnistanud. Pratt tunnistus mõjus oma jao, ja kohtunikku otfus Robert Jonesi asjas oli ühehääliselt: „süüta!“

Waba mehena lahtus Robert Jones wangihoonest. Rõõmust särades rippus Irene tema kaelas, ja ifta ja ifta

jälle kinnitas ta, et ta, tulgu mis tuleb, truult mehe poole hoiab.

Juba paar päewa waremalt oli Robert Jones wangihoonesse lutsse saanud, peale wabaks mõistmist mr. Tremonti advokaadi juure minna.

Seal andis see nüüd temale, peale seda kui ta allkirja oli andnud, et jäädawalt Australiasse ajub, mr. Tremonti poolt suurema summa raha, mis temale võimalikult tegi, uuel kodumaal hästi ilusat istandust omandada.

Ka Irene oli omalt poolt isaga asja nii kaugele ajanud, et see nendega enne äraõiditu ära leppis ja omalt poolt õnnistuse teele kaasa andis. Seda wõis ta ka rahuliku südamega teha, sest eluraskused olid endisest kergemeelsest mehest hoopis teise inimese teinud.

Paar nädalat hiljem sõitis ka mrs. Batey Australiasse järele, kui oma maja enamalt wana Rogerile oli ära müüdnud, kes enese wanuse pärast teenistusest lahti tahtis wõtta ja siis sinna elama ajuda, aga enne seda tahtis ta veel mr. Fobi ja miss Alice laulatusele sõidutada. Siis alles mõtles ta rahuga puhata wõivat. (Dõpp.)

Seal, kus ainult sõjariistadel hääleõigus on.

Wootele Mesikäpp.

XXXIX.

Kolmekuningapäewa ööl maakuulamise l. Sürprisiid sellel käigul.

5. jaanuari õhtu. . . Meie teekond on hädasohtlik, sest külm lumi jalgade all ja tema kudin kostab õwawikuses kaugele, kaugele. . . Pealegi on meie luuramiskäigud waenlase ärewats, ettewaatlikult teinud. Sagebaste oleme paninud nende kaewikutes elule kutsunud, ja sellepärast on nad wiimase ajal mitmesugused uued abinõud tarwitusele wõtnud, et meie äkilise pealetungimise wastu walmis olla: — metjades kaewikute ees on wahi-, kütisalgad, nende ees veel wahiid koortega, mitmesugused sekretid jne. Traataidade külge, mida meie sagebaste läbikäaritame, on kellas ja kullused pandud, et need aia wähemalgi puutumisel heliseks. Rahtluse all olewat ümbrust walgustataste helgiwiskajate ja raketeide abil ilisagebaste.

Minu ja teise eestlase, Teder-Birkhahni, juhatuse alla anti kümme meest — kumbagile wiis, ja tehti meie ülesandeks ümbrust meie kaewikute ees hooljaste järel uurida, kas seal mitte hundiaukusi ei ole, kas meie ja waenlase kaewikute wahelisel karjamõisas mitte waenlase wahisalgad kuulipildujatega peitus ei ole. Peale selle nõuti veel, et meie mõnda jakslast wangi püüaks wõtta, et nende kaudu teada saada, kui tugew waenlase wägi esimise liini kaewikutes on. — Nagu näete, wäga keeruline ja karbetaw ülesanne, iseäranis praegusel ajal, kus nii päewafelged kuuwalged ja wagusad talweööd on.

Weidi erewal tundmusel, kuid heal tujul, et wähegi waheldust oma monotonilele elule leiame ja illatust üleelada wõime, sidusime jaksed jalgadele, tõmbasime lumivalged rüüid ümber ja liuglesime harwa kase- ja männametta all, mis hallis ärmamantlis wainnes, jätendawal lumel tassa, ettewaatlikult edasi.

Kufagil kaugemal kostis meie kaeblik, monotonne koera haukumine, iseäranis wõitakt kõrwu. Meie seisatasime. . . Kümme kaju, kui metshaldijat seisatasid ja kuulatasid põnewalt.

„Kas seal tõeste küla peaks olema,“ tähendas keegi sofistades. „Waenlase wahikoerad ei haugu ju.“

„Waja järeleuurida,“ tähendasin ma wiisama tassa ning Teder-Birkhahn otsustas üllinda ligemale minna.

„Ole dige ettewaatlik, ära kõhata,“ andsin ma temale isalikult nõu ning surusin tugewaste tema kätt, kui ta lahkus. „Res teab, mis kõik juhtuda wõib, kas näeme ühtteist veel wõi mitte,“ mõtlesin ma endamisi.

Pikkamisi kadus tema kogu kauguses puude wahela. Kui meie umbes weerandtund aega paigal olime olnud,

hakkasime temale järgnema. Kaeblik-õudne koera haukumine kostis ikka ligemal ja ligemal. — Wahetewahel muutus see haukumine nutwats huilgamisets.

Weel weidi aega liikusime meie erewa põnewuse surwe all edasi. . . Seal kuulsime oma ees kabinat ja peatasime, püssi lastewalmilt hoides. — Kiirel liuglemisel lähines meile Teder-Birkhahn.

„See on samane karjamõis, mida meid kästi järele wadata. Koer on kети otsa kinnitatud ja haugub ning huilgab näljafena. Ei ole ühtegi inimesehinge näha ega tippu-tõppu kuulda. Majas on aga tuli ja arwama peab, et jakslast seal prassisid ning magama on uinunud, muidu oleks neist midagi kuulda olnud. Majaelanitud need olla ei wõi, siis ei hauguks koer näljafena ega oleks kети otsas õõsel,“ sõnas ta.

Weel aeglasemalt, tasemalt ja ettewaatlikumalt liigume meie edasi. Peagi pildinesid meie ees hoonete kujud. Herrastemaja ühest aknast wilgub tuli, wirwendab amar, kollakas walgusejuga. . .

Lume peal leidusime meie palju jälgesi, kuid need ei olnud mitte üsna wärsked.

„Ettewaatlikult! — Teder, waata sa oma meestega kuurid ja muud hooned järele,“ ütlesin ma temale, kuna ma ise oma meestega herrastemaja poole hiilisin.

Peagi tuli Teder-Birkhahn minu juure tagasi ja selendas, et need ruumid tühjad on, ning seal midagi kahtlast ei leidu. — Waatasime poolkülmanud herrastemaja aknast sisse, ei wõinud aga midagi näha. Nõrk walgusekuma oli selleks liig wäikene, et awarat ruumi küllalt walgustada.

Jätsime ühe mehe wälja suksede juure wahits, andsime kaju terawalt kuulatada ja midagi kahtlast kuuldes sellest kogu meile teatada.

Uwasisime usse, mis mitte luffus ei olnud. Mitte midagi peale meie oma tagasihoidud hingamise ei olnud kuulda. Püssi lastewalpnis hoides, kuna paar meest elektri taskulaternatega teed walgustasid, astusime hoonesse. Esimeses toas oli laud taldekute ja jõggijäänustega nende peal, paar tühja konjaki, tokaieri ja benedictineri pudelit. Jagalpool oli purustamise jälgi näha: — põrandal wedelised siin ja seal purustatud taldekute tüübid, klaasi ja pudelite puru jne., kummutitel olwad sahtlid wälja kistud ning nende siju põrandale puistatud, trüimodel ning pefulaudabel peegliklaasid wäljawõetud jne.

Kõigeft wõis näha, et waenlane wast hiljuti siin oli mawatunud ja prassinud. Nüüd aga ei olnud teda mitte enam siin. Wiist ei leidnud ta wõimaliku olewat siin pesit-seda ega oma kuulipildujaid üles seada. Üks seina küljes rippuw lamp oli terweks jätud ja selles põles nüüd wiimane õli piis. Kahu, et meie mõni tund warem siin ei olnud!

See ülesanne oli täidetud. Nüüd wõisime meie edasi liituda kardetawamatele, hädasohtikumatele juhtumistele wastu minna.

Wahapeal oli aga ilm muutunud, wäljas sulats läinud, taewas pilwes ja fadas laia lund.

Whelana edasiliitudes uurisime meie nüüd oma eesolewat lagendikku, ilma et meie hundiaukusi oleks leidnud. Meie teadsime, nagu juba eespool nimetasin, et waenlane siin wäga walwel on ja selle tõttu pidime ka meie dige ettewaatlikud olema. Walged rüüid warjasiwad meie hallisi finelisi, nii et meid eemal lagendikul näha ei wõidud — nii sulasime meie eemaltwaadates lumelagendikuga ühiseks masfeks.

Wiimati jõudusime nende kaewikute ees olewa ofastraat aia juure, seda oli kaks-kolm rida, ja wähema kui kõbina juures walgustas waenlane kogu ümbrust rakettidega. Ilm oli aga meie kajuks muutunud, nii et mõnetümne sammuga peale meid näha ei wõidud.

Kui meie Teder-Birkhahniga kaheksa püüdeplaani wälja olime tõotanud, astusime traataiale veel lähemale. — Õhtu olwad E. polgu kaheksama roodu mehed luuramisel käies leidnud, et waenlase üks wahisalk siin üsna traataia lähedal muldonnis wahitorral seisab.

Peagi nägime meie, kuna meie endid kõhuli maas olles veel sügawamale lumesse surusime, et kolm jakslast tähene-

Sõjamehe haud.

Kaugel Poolamaa pinnal,
Seal, kus rõõmsalt woolab Wisla,
Seisab väike hauaküngas.
Tamme okste varjus ta.

Seal üks Cesti sõjamees
Puhkab viimast und nii rahus;
Surmaw tuul talt elu rõõwis,
Sõber filmad kinni surus.

Randis tuul sinu viimsed soowid
Kodumaale su kallile,
Kui sul' veri woolas rinnust,
Surm tõi lõppu walule.

Ei su haulal näha pärga,
Ei seal õitse sühtki lille.
Minult tamme okstest tafa,
Tuul käib kohises üle. —

Laulab unelaulu sulle,
Wahwa, kange sõjamees,
Et sa wõõral pinnal leidisid
Surma, julgelt wõideldes.

Wisla lained õhtuehal
Läitwad kullasärana.
Tamme okste mustwad warjud
Paistwad lainete pinnasta.

Kuu see paistab kahwatanult
Musta mure pilwe piirilt.
Kodumaa, sa kaugel, kaugel
Sõjamehest eemal wiibid!

Seal wist walupisaratest
Läidetud on mitme filmad,
Igatsustest, õhtamistest
Lõhkemas on mitme rinnad
Kanna, tuul, neid kodumaalta
Sinna waitse kalmu peale.

Päike, pisaratest pane
Õitsema seal tuhat lille.
Siis on wõõras mullas kergem
Sõjamehel puhatagi,
Kui ta haulal lootuslilled
Mälestusedieid õitsewad! —

Alks. Timm.

Дѣйств. армія. 110 артиллерійскій
дивизионъ, 2 батарея.

Uuandmine haawatud sõjamehele kodumaalaste poolt.

datud muldonni pugesid. — Nüüd liikusin ma oma parteiga ettepoole, et nende taganemisteede omade juurde läbilõigata, kuna Leder-Birkhahn oma meestega neid kinnipüüdma hiilis.

Õsa sakslast, kes sellesama muldonnile oliwad lähinemas, nägiwad meid ja ütlesid: „Siin on wenelased!“ jooksiwad nad oma kaewikute poole tagasi. Kohe walgustasiwad raketid ümbrust ja kaewikutest awati meie peale süstematiliselt püssi ja kuulipildujate tuli. Mõtteta oli nüüd põgenesaid püüda katjuda. Mitmed nendest langesid oma kuulide ohwriks.

Need kolm sakslast aga, kes muldonni jõudsid minna, panid meeleheitliliselt wastu, kuid peagi olid nad seotuna meie wangid. Ühel nende seast oli isegi laetud pomm käes, kuid Leder-Birkhahni partei kargas neile niivõrd järstu peale, et ta sellega midagi halba ei saanud teha.

Wenelaste kuuliraha all, kus kats meie seast kergeste haawata saiwad, jõudime õnnelikult, ilma suuremate kaotusteta, omade juurde tagasi, ning tõime ka wangid kaasa, kelledest üks wahtmeister oli. Wiimase rinda ehtis raudrist, mis neil kõrgemaks ja hinnalisemaks wahwusemärgiks on ja — Saksonia medall.

Wangid jutustasiwad, et nad weel enne kewade tulekut Riia ja Dünaaburi ära tahawad wõtta. Nad olla wast hiljuti siia Balkaniit saadetud. Peagi, nende päewade sees, olla siia liinile keiser Wilhelm oodata. Kui meie seletasime, et Wilhelm praegu õige raskete haige on, ei tahtnud nad seda ustuda, waid seletasiwad, et meie lehed tühja luistawad.

XL.

6. jaanuar. Parajaste sellel filmapilgul, kui meie sauna olime minemas, ilmused kats waenlase aeroplani meie kohal nähtawale. Kohe hakkasid meie suurtüübid neile tuld andma, mispeale üks nendest kiirelt ümberpööras, kuna teine mingisugustel põhjustel ennast maha lastis.

Ohwitseridel, kes seal peal oliwad, oli nõuks kohe peale allalaskmist aeroplani häwitada, kuid meie jõudisime ennem kohale ja wõtsime nad wangi. Sõiduriistal olid mõned pommid peal ning hulk raketisi. Sõiduriist oli peaaegu uus ja ilma weata. Kui meie neilt küsisime, misugune põhjus neid allalaskma sundis, seletasid nad, et neil bensini puudus olnud. Järelewaadates selgus aga, et neil bensini küllalt olt. — Arwati, et nad siia erariides nuusturi tõiwad, kellel korda läks põgeneda, ennem, kui meie kohale jõudisime.

Kuid see ei ole weel midagi. Üks neist ohwitseridest oli Saksa õpellane, professor, omalaadiline maruatslane.

Lühike kaswuga, alles keskealine mees ja taunis filma-torkawa kõhuga — üleüldse täiswerd sakslane, kelle wälimus aga mitte professorit meelde ei tuletanud, waid palju ennem kõrtsmikku. . . Weel kujutamaks tema wälimuse jounistujeks wõiks nimetada pikka põsehabet ja tüsedat kartuliniina, mille peal ta kuldprillide kandis. . . Sõjawäelase munder ei passi temale hästi.

Meid kästi ühes Teeder-Birkhahniga staabi juure minna, et seal tölgits olla, kuid seal oli lipnik Peltola, soomlane, kes hästi jaksateelt rääkis, ning meie olime wabad, jääme aga kohale, et selle Saksa haritlase arwamist kuulda. Peale harilikkude küsimuste ja kostuste, mis wenekeeles sündisid, seft wangiwõetu rääkis wabalt wenekeelt, seletas ta, et tema Dresdeni ülikooli privat-dotsent, philoloog, on. — Seal lüfata aga juure: — „Kuigi mulle wenekeeles mõteteawaldamine raskust ei sünnita, pean ma siiski paremaks jaksateeles kõnelema!“

Ta kurtis, et ta näljane on, mispeale temale süüa anti. Pähemas käes leib, paremas tükile keedetud sinki, järgimööda mõlemaid hammustades, oli ta enese toitmiseega tüff aega ametis ja kogu tema oletust wõis näha, et ta üleüldse kõhuküsimust õige kõrgelt hindas.

„Meie oleme üheütsulised,“ tähendas soomlane Peltola ja jattas: „ma soowits teiega pikemalt kõnelema?“

„Olete pastor, et wangisi jumalafõnaga tulete kostitama ja pihtima? Palun wabastage mind mõlemist!“

Ta lõpetas sõmuse, tõusis püsti ning sõnas, iga sõna allakriipsutades:

„Ma ei nurise oma saatuse üle. See oleks esimeseks, mis ma sõlda tahtsin, ja teiseks — ei tunnista ma mingisugust demagogilist religioni omaks, waid hindan ainult kõrgemat mõdistust ning austan Spinozat.“

Peltola tähendas, et Spinoza temale mitte üfjunda nimepidi tutaw ei ole, waid et ta ka tema süstemi on uurinud.

See teade awaldas Saksa õpetlase peale ootamata sügawat muljet. Nähtawaste oli see temale uudiselt, et ta wäljaspool Saksamaa piirisi inimesega kokku puutub, kes neidjama raamatuid on lugenud, mis temagi, kellel temaga ligitaudu neehjamad teadmised on. Müüd muutus tema toon meie õhmitseri wastu, kes temaga jutustas, kogu ni lahleks ega tarwitunud ta enam endist kõrti tooni.

„Keanan waatas inimeste elus ettetulewate sündmuste peale, kui pilwe peal istudes, kui silmitseks ta meie maakera ja tema peal elufewaid olewust Siitruuse pealt. . . Minu waatepunkt on weel kõrgem — Spinozale järgnedes waatan ma sündmuste peale absoluuti ja igawitu seisukohalt, mis ju üts ja seesama on. Kui aga sündmuste peale nende tingimiste ja aja seisukohalt waadata, ei leia ma — ei meile, ega ka teile midagi rahustawat. . .“

„Mis teie sellega tahate sõlda, wast ehk seda, et see teid halwab?“ küfis soomlane.

„Halwab?! — Sugugi mitte! Ja mispärast ka?! — Ma ei jakska ifegi nende inimeste üle kohut mõista, kes meid sellele sõjale, sellele awantürile liiga wara kihutafid. — Meie oleks weel, wähemalt, aastat kümme pidanud ootama.“

„Meie kõit waatafime küfimalt tema peale. — Waata, mis absoluuti ja igawitu seisukohalt tähendab! — Soomlane ei tahtnud aga Spinoza jüngerit äritada ja küfis sellepärast endisel rahulikul toonil:

„Teie mõtlete selle all keifert. . .“

Ta katkestas tema küsimust.

„Keifert? — Muudugi mõista. — Keifer Wilhelm, kui inimene, on ju suurepäraline subjekt, kuid kui walitseja ei kõlba ta kuhugile. Ta on anderikas, kuid tema anded on pealistandfed. Ta on Ludwig XVI. farnane neurasthenilifelt haige. . .“ privatdotsent peatas, kui oleks ta küfijale aega tahtnud anda järelemõtlemiseks oma julge, kuid mõteta wõerbluse üle. Et aga wiimane waitis, jattas ta: „Ta seifab, kui sawiif alufel. Ta on kui teine Nebokatnefsar. Süs kuu, wastikul alufel. . . Urge arwate, et ma seda teile sellepärast jutustan, et teile lõbu sünnitaba. — Raugetki mitte! Ma jutustan teile ainult seda, mida ma mõtlen ja õigeks pean.“

Jällegi peatas ta ja waatas wihafelt meie kõitide otfa, langes aga peagi kui mõtsefe ja jattas:

„Jah, nõrgal alufel. Ma toon ühe näitufe. — Rord tuli ta mõtte peale õigi nende alamwäeliste ja õhmitseride, kes lahingumäljal oliwad langenud — perekondadele ja omastele mälestuseks ning tänutähels ifeäralifst kaarti saata. Rarda kuu walmistati tema oma joonistufe, wafongi, järrele. . . Kuigi teie wahest selle wastu waidlete, peate omu

füdames mulle siiski õigufe andma, et see suurepäralifelt mõfiflit mõte on. Minule ifilifult meeldis see idee, kui farnafest kaartide walmistamisest kuulfin. — — Kuidas turwastafin ma aga, kui hiljem kuulda sain, et nende faar-tidewalmistamise monopol trükifojale anti, kus keifer Wilhelm ife peaaftionäriks on. — Tema, selle sawijalgfel seiswa subjekt, diwidentline ofawõtmine õllewabrifutest ja muudeft farnafestest rõhub meid wäga. — Kuhu Atilla hobune astus, feal ei taawanud rohi hästi, kuid Atilla ei müünud seda rohtu mitte indentanturile. Ja mitte üfjunda see, waid weel palju muud farnafst kihub tema tahtfust meie seas alla!“ —

„Noh, aga kroonprints?“ küfis soomlane.

„Kroonprints!“ hõikas ta. „Tema on farnane fofufete, mis hapupiimaga koos on! Meie ei falli teda ega kogu seda bandet, kes kaardiwäeõhmitserilife haridufe on saanud. Teda ega tema farnafeid ei nähta kunagi kaewikutes. Nad lõbutsewad wäe seljataga mõifates, täidawad oma tastuid ja toowad Bachufele õhvreid. . . Meil, jakslastel, on kaks peanõrtust — kõrgema seifufe wäljafaswamine ja nende täfifufepuudus. Meil on puudus inimestest, kes ihu ja hingega ning andelife mõistufega masjet wõiks juhtida. Puudus on inimestest, kes teadufest rikastatuna, anderikkad, õfkelõhesed ja kangekaelsed oleks, kes oma ettewõtted — makstu mis maksab, täide suudawad saata. Sarnane kõigeharuldafem inimesefugn puudub. . . Prantslastel oli üts farnane inimene — Robespierre, aimus kolleagne tõfine inimene, ja nad tappiwad ta ära. See on enefetapmine! . . . Maailm on weel liig suure orjadelarjaga täidetud ja sellepärast ei suuda ta ka midagi suurt pakkuda ega sünnitada. — Ka Saksamaa on mõttelife orjufega koormatud. Ta ei ole suutnud weel wabaneda nõndanimetatud kombufest, selleft tüfifest toredufest, mis eelarwamisi austab. Oh — kümne, kahelümne aasta pärast, kus meie kõigest selleft rämpfust wabad oleme, siis imestaks teie. — Mina ütlen! Sõda alati liiga wara. Meie oleks pidanud weel paremaid aegu ootama, weel rohkem ettewalmistufi tegema!“

Müüd wast saime meie privatdotsendist aru ja kuulafime tema kõnet ikka taawawa põnewufega, ikka suurema uudishimuga. Meie saime aru, et meie ees wettinud marufakslane seifab, tõfine intelligent, kes palju on lugenud ja mõelnud, palju oma ilmawaate kallal töötanud. Oh, farnane on siis selle marufakslase, selle wabamõttelife teutoni ilmawaade!

Oma targutustest küttestatuna jattas ta edasi.

„Jah, kümme, kakskümmend aastat hiljem oleks teie imestanud, mis jakslane wõib. Eelarwamistest waba ja kogu hinge ifamaale pühendades, ainult absolutinimesele omase tundmufega täidetud. . .“

See erutas juba pikameelifst soomlastki. Rauem ei jaksanud ta pidada. Teda ärtas see — igast eelarwamifst waba absolutinimese kõne ning ta tähendas:

„Minu arust nurifete teie asjata warajafe sõja üle selles mõttes. Teie olete ju nii sagedaste näitufi toonud, et teie juba praegu igast eelarwamifst täieste wabad olete. — Mis tegite teie näitufeks Belgias, mida tegite teie Serbias ja teistel ärawõetud maadel!“

„Oh tühi puru! Kõik see, mis tehti, on hea ja õiglase ning seda sellepärast, et meil nii waja oli talitada — seda nimetan ma printfipialifeks asjaolufeks. See ei olnud aga küllalt täielik. Oliwad küll juhtumised, kuid põhjalik, kõikumata õstufus puudus. Minu arust on asjalugu nii. — Kui meil tõrda lähels Parifsi omandada, peaks meie tema purustama, maa pealt täiesti ära häwitama. Seda nõuab üleüldine ifht. Sellejuures tunnen ma Parifsi hästi ja armastan teda, kuid asi seifab selles, et Saksamaale peab jääma täielik, kadumata, kõrgema õigufe ja mõistufe wõit!“

Meie oleme jakslaste metfifkustest küllalt kuulnud, oleme ka oma ifmaga näinud, nii et selle marufakslase ilmawaade meile uus ei olnud, kuid siiski üllatas meid see, et haritud inimene nii wõib rääkida.

„Ras teie wõidu peale nii kindel olete?“ küfis soomlane. Profesfor kohendas oma prillifsi ja waatas uuriwalt tema otfa.

Kadriorust.

Kadriorus, puude wilus
Imewäge tunda sain:
Nägin neiu, kes nii ilus,
Et ma keeletumats jäin!

Silmadest tal paistis sära
Oht ta ümber joowastas.
Kaugelt juba nägin ära:
Minule ta naeratas.

Pigi jõudes, neiu istus
Rohelise pingile, —
Dannool mul südant pistis
Uimastust tõi hingele.

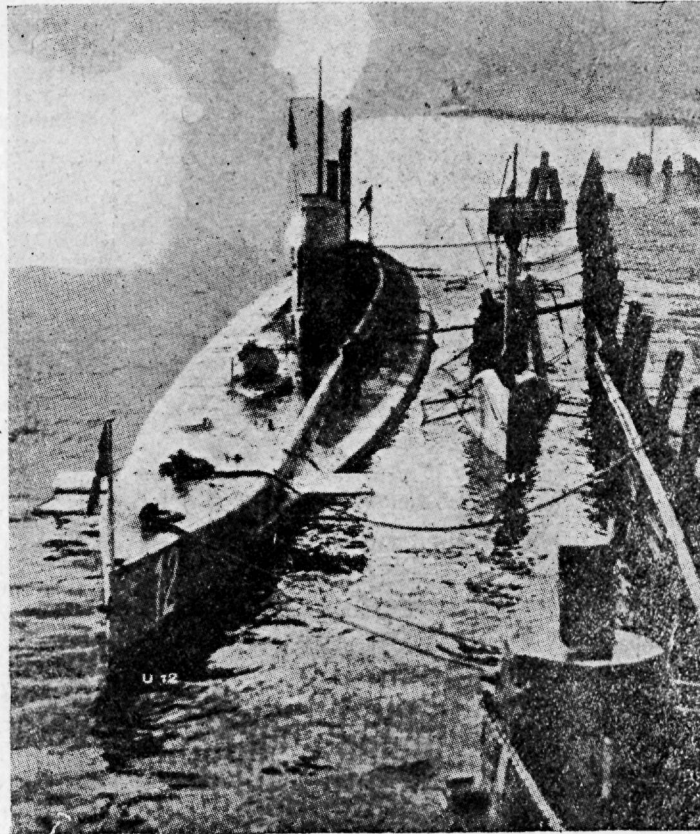
Küüda ma temalt tahtsin,
Kas ehk tohiks rääkida...
Nüüd wast aru sain et istsin
Kindla gipsikujuna.

Neiu kõhatas küll juba,
Nagu tahtis ütelda:
Küü ometi ju luba, —
Tahan ennast tutwusta.

Mina liiguta ei saanud
Oma keelt, ei filmagi....
Neiu midagi ei jäänud,
Muud, kui tegi mineki.

Olen ikka hädas olnud, —
Kui mind tabab neiu pill:
Korruga mul julgus läinud,
Põlgtus, häbi.. see mu pall..

Abarit.

Saksa weelalune paat.

„Meie oleme kõigeiks organiseeritud, teie mitte, ja selle-
pärast võin ma julgesti väelda — ühes nõus olles lähewad
ka pisemadki ettewõtted korda, mitte ühes nõus olles häwi-
newad ka suuredd. — Wäga iseloomulik on see, et teie
selle peale wäga pealiskaudfekt waatate, ilma et küsimust
sügawamalt järele uuriks. — Muudugi olen ma wõidu
peale kindel, kuid küsimus seifab selles, miksugust wõitu ma
mõtlen. — Teie kõnelete wõidust tema tooremas mõistes,
sõjawägede wõidust. — Ma olen walmis oletama, et meie
seda wõitu ei saa. Ma olen walmis uskuma, et Saksamaa
alla jääb, et ta purustatud saab, kuid mis sellest!? —
Meie jõud teie kulul kerkib weel ja lõppude-lõpuks oleme
meie iltagi wõitjad...“

Nüüd kõlas tema hääles kuum entusiasmus ja kõiku-
mata enesetunne, kui ta tähendas:

„Kõik teie, slaawlased, ladinlased, inglased, kõik, kes teie
maailmas ebatukuri efitate, kaotate selles sõjas oma jõu ja
ei suuda tulewikus meie organiseeritud mõjule wastu seista.
Sõda ei lõpe weel sellega, et sõjawäed kodu lastakse. Ta
wast algab siis — werewalamiseta sõda, mis aga halasta-
matam on. Käesolew sõda annab teile ainult mõiste tule-
wajest sõjast, mida meie teiega peale rahu kuulutamist al-
game. Warem wõi hiljem langete teie iltagi meie kätti.
Sis tungib teile meri ajubesse, teie ei suuda enefe üle wa-
litseba, ruttate katelusesse, kui poolhullumeelsed, ning langete
pea rammetuksesse — ja siis wast piigame meie teid. See wõib
juba mõni päew peale rahukuulutamist algada. — Meie
praegused waenlased uuendawad meiega ometi taubandus-
lise läbikäimise ning selles wõidame meie, selles olen ma
kindel. — Julget arwita õnn!“

Küüsgused olid selle Saksa õpetlase arwamised ja nad
on isenejeste wäga huwitawad.

Serwitused sõjawäljalt.

Serwitame omakseid, sugulasi, sõpru ja isearanis Eesti
neiu ja palume kodumäalt igawuse eemale ajamiseks ja
meele lahutuseks mõne kirja. Olme juba teist aastat tege-
was sõjawäes ja täieliku terwije juures.

P. Martinson ja J. Pärt Narwast

Meie aadress: Действующая армия 1-ый железнодоро-
рожный рабочий бат. 7-ая рота.

Serwitame kõiki kodumaa tuttawaid. Olme sõjalgusest
jaadit weel. Ur. Beto, Dalsed, Pans, Beerbaum,
Saandorff, Putsmaker.

Kirjandusline uudis: Jaan Käerner

Talurahwa wabastamine Eestimaa.

Wabastuse aja-aastafeks mälestuspäewaks.

Sisu: Mõisnikuseisuse ainuwaltisus 18. aastafajal.
Pärisorjuse wiimane piir. Wabastuse majanduslikud ja
ühiskondlikud tegurid. Etimejed uuenduslased. Politili-
jed olud 19. aastafaja algul. „Igga-üks“ ja esimene awa-
lik talurahwajeadus. Wälised mõjud pärisorjuse kaotamiseks
meil. Wabadusejeaduse tekkimise lugu. Linnuwabadus ja
selle tagajärjed. Sind 75 kop.

Saada igast raamatukauplusest. Pealadu „Teaduse“
raamatukaupluses, Tallinnas, Kütikli ja Harju uul. nurgal
nr. 46/15. Sisjekäit Kütikli uul. Tellimise aadress: Ревель
„Тeadусь“

Uinus troost.

D n u: „Seni kui ma elan, ei saa ja minu käest enam mitte krossigi.“

D e p o e g: „Mind trööstib ainult see, et sa surematate seast ei ole.“

„Roopariüitel.“

Tõeste sündinud lugu, mis Pambu Peedu kirja on pannud.

Prolog.

Kulla lugeja! Zeie lugesite praegu: „Roopariüitel.“ „Roopariüitel?“

„Misjuguine „Roopariüitel“ see peats olema,“ käib möte teie peast läbi — kas on see Hindrey ja Simmi poolt luuletatud tuju, mida alles hiljuti „Estonia“ teatris imestada saime?“

„Ei, kulla lugeja! Ei see „Roopariüitel“ pole hrabe Hindrey ja Simmi waimulujutusest wõrsunud, ei, see „Roopariüitel“ ei oska laulust laulda, nagu „Estonia“ näitelawal, ega ole kolmesaja aasta eest sündinud, see „Roopariüitel“, kellest mina siin pajatada tahan, on elus olemus, kahelümnenda aastajaja poeg, elab ja liigub (seda wiimast teeb ta pealegi veel liiga elawalt) ning ei mõtlegi luuletajude peale, naerab „Estonia“ „Roopariüitel“ tema lapsikuse pärast välja, paneb käed püskitasku, waatab wäljalutsumalt igaleülele näkku ja hüüab pathetiliselt: „Mina olen XX aastajaja „Roopariüitel!“ Mis te wõitte mulle teha?“

Ja niisugused „Roopariüitelid“ olla ka meil Eestis!

XX aastajaja Roopariüiteli elulugu.

Kusagil linnas (kas nüüd meie maakera wõi Marssi peal) elas ja oli noormees.

„Taewas, kui labaselt see peale hakkab,“ hüüab austatud lugeja.

„Aga oodate ometi: kõik labased asjad lõpewad suurelt, kui neid weeretada nagu lumepalli talwel mööda pehmet lund.“

Nii ka inimese elulugu!

... elas ja oli noormees!“

Mina olin seekord kah weel noormees ja tundsin seda teist noortmeest. Mõlematel meil olivad lühiteste järtega püksid jalas, jaapatripid paistsid püskte alt välja, ja kui neid sinaseid jalakatteid wastu päewa hoida, siis oli meil peegel omast käest wõtta, sellepärast püüdsime siis ikka nii wiisi käia, et torbitud rohkem „alla päikest“ olivad. Zeiste sõnadega: räbalad ajad, räbalad riided! . . . Käisime seltsis „kõrdilubis“ söomas, (nõnda nimetasime söömapoodi), ei läinud ka teistite: mees oli ililooli haridusega ja kuda sa nüüd lähed söömapoodi? „Kõrdilubis“ wähemalt ettekujutus nagu wiisakam ja kõlab ka aristokraatiliselt.

„Jah, iga algus on raske,“ mõtlesin ma omaette, sõbra peale waadates, ja tugistasin isukaft kopsasuppi loomalihaga (sealika tol ajal „kõrdilubis“ kopsasupi juure ei antud) . . . Oli kuda oli, söime kuda söime, ja kuda ka mede meeste püksid ei läikinud, aga pea meil töötas, aated olivad suureb, töösõud wärste, täis wotust ja igatjust põles püüdja hing:

„Mis jaoks ka raha? Tööd, tööd tahame teha oma kulla-kalli wäitse rahwa kasuks. Kas teba küllalt pole looritud? Kas teba küllalt ei ole eksploateeritud? Nüüd waja majanduslikelt enda rahwast paremale järjele tõsta, kultura poole tüürida, sajawõrdjelt tasuda isadele selle heateo eest, et poegadele ililooli hariduse juutfid anda. Meie, noorte, läes on nüüd näidata, kuda hea külw ka head wilja wõid kanda.“

Nii rääkis mu kaaslane sagebaste; ta filmad järasid, lohtu langenud põsk punetas ja ta wilitutallatud saapatontjad wälkusiwad ja lõiwad tuld ta kiire astme all, nagu oletfid ka need elutad asjad tema hingelise kuumuse all lõtele lõõnub . . .

„Küll on rõõm jarnast poisji waadata!“

„Dodate, oodate teie sõõnud kodanikud, teie wiletsjad tagurilased, kes te' omale sooja peja olete soetanud ja seal nüüd pehmes tugitoolis oma kupongiji lõikate! Dodate ainult, külap ma tulen ja siis: wäriisege haritud proletarlase ees!“ Käsi oli jõupingutuse tõttu päris sinine, niisuguse energiaga raputas ta sinnapoole oma rusikat, kus sinetawa taewa laugufes majad, lõsfid, wabrikuforfnad ja muud abindud paistiwad, millede abil „põlatud kodanikud“ raswa ja rikkaks läksid . . .

Ja ta tuli . . . Tuligi!

Saatusje teed on imelikud! Amerikas wõib saapawitfi-jast president saada ja wäitse rahwa juures wõib wilitutallatud saapatontjadega mees direktoris saada . . .

Selles linnas, kus see noormees sinetawa taewa lauguse tagant rusikat näitas, oli ajutus, mis gaasi walmistas. Mitte seda gaasi, mida faksilased sõjawäljal tarwitawad! Ei, mitte! Waid ilka seda lihtlabast gaasi, mida ristiinimesed walguje ja muu jaoks pruugiwad.

Noh, näete nüüd!

Waadake, asi oli nõnda, et waja oli sealt waenlast wälja kihutada, et just wilitutallatud saapatontjadega noortemeeste ihasi toore „nahanälginimise“ eest kaitsta. Zeate ju isegi: oma mehed on oma mehed! Ja et nüüd minu sõber ka üks niisugune noor edasipüüdja rahwamees oli, siis jai talle ka ots, nõnda ütelda, kätte antud! Saate aru? Sest:

„omad mehed on ju ilka omad mehed!“

„Miks ka mitte? Tule Jumal appi! Sel' moel tõuseb rahwas kulturaliselt ja majanduslikelt j. n. e. j. n. e.“

Ja waata seal: minu sõber oli niisuguse aparabi direktor. Nüüd läks töö lahti!

Nii mõnegil sügiseõõl seisin ma wäitselt ja täis püha usku suure aparabi akende taga, kuulsin masinate müminat ja rataste mühinat ja mõtlesin: „Nüüd wõib mu sõber rahuliste oma läikivate püksitega seal masinate wahel liituda, sest õlitamise jaoks oliwa nad nagu loodud.“

Oh, mina narr ka oma mõtetega!

Sest päewal hiljem sain ma sõbraga kokku: Misjuguine muudatus? Misjuguine „passage“!

„Läinud olid läikwad püksid;

läikwad püksid pühtme läksid!

Saapatontjad kadusid . . .“

Minu ees seisis herra! Sgegi kulm läks kortsu kui mind nägi. Ei olnud ka imels panna: minul oli juba teine paar wilitutallatud saapatontje jalas ja määrinud kuub seljas! Külm oli tema terwitus, tehtud oli tema naeratus, wiisakuse tunne puudus tal üleüldise, ja enne weel kui küsida sain — oli „direktori-herra“ gaasiparadist oma ilusate sirgete kontsade peal ümber keeranud ja läinud . . .

„Di, kui hästi ta elada wõis!“ — Lujutasin ma oma tühja kõhuga tema olutorda ette! Ja tõepoolest: korter oli suur kui kasarm, au ja seisus peale selle ning see pall! Ja need hull eraettewõtteid, majad, lõsfid, sõiburahad, kiwifüsi . . .

Pea hakkab ümber käima kui kõige selle peale mõtlema
hakkab: wat' kus inimesel õnne!!!

Uga sellest olla veel itka wähe olnud!

Miljal inimesel küllalt on?

Ja lõpuks ajab suur tütt juu lõhki?

Õpsi lah!

„Noh, ets ta nii ka tulnudki!“

Ei tea nüüd tõepoolest, kui palju need ijad sellest kasu saiwad, et nende pojad wiltutallatud saapakontsadega niisuguste wastutawate kohtade peale saiwad — aga „statistita“ on kurwad numbrid järeldanud . . .

Lõpuks, ega üks mõõdupuu igaihe kohta käi. Uga, paraku, neid olla nii wähe, et iikiluid ainult uut moodi „prisma-pikfilma“ läbi ülesse wõib otsida, kes ka tõeste auwal kombel omad wiltused kontsad uute lakknahta saabas- te wastu wõiswad ümberwahetada.

Minu sõber, oh häda, ei olnud mitte nende wiimaste seas. Ta põhjusemõte oli: taad kulda, kuni ta soe on. Ja soe ta oli. Uga nüüd põletas kord. —

Selles kuulelises ilmas, eht õigem linnas, oli ka nõnda — nimetatud, rewisjonikomisjon. Ribedad wennad. Teie wõite kohe rewisjonikomisjoni liiget äratunda: niipea kui keegi läbitungiwa eht kütkestawa pilguga teie sõrmede peale wahib, nagu tahaks ta neid kui šokoladipulka ära neelata! Siis on ta rewisjonikomisjoni liige. Ja et see haigus nüüd nii parandamata on, siis, ühel ilusal päewal, hakasid rewisjonikomisjoni liikmed hammastega minu sõbra sõrmedest kinni. Ja nüüd, nagu kuulda, ei taha mehed sõrme lahti lasta. Oh, teie inimesed! Niisugust aatemeest hammustada, kes itka ja alati rahwulisi lippu püüdis ülewal hoida ja tulewale soole kulturat õpetada. Kuid selle peale naernud ainult rewisjonikomisjon, ja nüüd tahta nad mehikese rawitsemisele saata, sest sõrm olnud nii pikk, et hammad kohe külge jäid, ja haawad olla õige tuntawad kuid ainult sinna wee ja leima peale, sinna „kus päite ei paista,“ kus lilled ei õitse ja raha ei woola . . .

Walged teliskiwid walawad juba praegu pisaraid. Ning unes näeb mu sõber, et ta juba „Roopariüitel“ ongi . . . Seda piitawad neli feina, maas on „kubu õlga . . .“ Hiirelene jookseb ehmatanult üle pöranda ja tunneb tõsist pahameelt uue elaniku üle . . . Niisamaugust pahameelt, nagu eluski tema kohta inimesed tundsid . . .

XX aastasaja „Roopariüitel.“

Tema tõusmine ja langemine! Kuid üks on kindel: rahad on tal tastus! Ei see pudene, ei seda hiired süüa ega rewisjoni komisjoni liikmed saa ärawõtta — see jääb!! Ja sellepärast paneb „Roopariüitel“ käed pükstastu ja hirtitab kõikide üle!

Gaafaparad fusiseb ja mürab endist wiisi edasi . . .

Minu, weel itka oma wiltutallatud kontsadega, seisan hallide müütride ees, gitarre käes ja harjutan serenadet:

„Päite tõuseb ja läeb looja!

Wangitamris pimeas . . .“

Pambu Peedu.

Sinnalased maal.

Põllumeeste seltsi asjaajaja osawalt kokku seatud üleskutse ajalehtedes — sinnalased mingu maale põllutööle — oli juurt mõju awaldanud. Ta pani sinnalased tõsiselt mõtlema ja meelitas neid wastupanemata jõuga maale.

Muu seas oli ka noor proua Jda mehe linna üksi jät- nud ja ise juba enne Kiripäewa maale läinud — põllutööle.

Kajandu peremees, kelle juure proua Jda jattunud, oli üsna rahul oma tööliigega. Proua oli küll täieste sinnalaps, polnud weel kordagi maale saanud, aga oli selle eest hakkaja ja karmas. Kuigi maatöö täielikult wõõras oli, teenis ta siiski oma palga ilusaste taha. Peaasi, kui inimesel püüdumist on.

Siiski tuli wahel „wäikeid arusaamatusi“ ette, ja proua Jda argu pangu pahaks, kui ühe nendest süa nälja- raasukejena üles tähendame:

Külmawerelifest.

„Mõtke ometi, Elli! Moodiärisk toodi mulle arwe, minu wanamees aga ei waatanudki arwe peale, wirutas südame- täiega laua peale ja läks toast wälja, nii et üks mürtjus.“

„Mis ja siis tegid, Rooft?“

„Wiibimata kaskist moodiäris arwele weel ühe kewade- kübara juure lisada.“

Proua Jda oli juba paar päewa maal olnud, kui ta korra ka lehma lüpsmisega katset tahtis teha, mis seni itka perenaise talitada olnud. Ta wõttis lüpsiku ja ruttas laulu ködrutades lauda poole.

Kajandu peremees ise juhtus sel ajal parajaste dues olewat. Lut teenijat lüpsikuga nähes ja teades, et lautas istet ei ole, istmega aga linnaproual eht mõnutam lüps- ta on, näitas ta wäike pingi peale ja ütles:

„Wõtke see pingile! Siis on teil kergem lüpsita!“

Proua tänas wiisakalt ja tibus weel röömsama näoga lauda poole, uut abinõu kohe proowida soowides. Kuid weerandunni pärast tuli ta üsna kurwa näoga tagasi.

„Mis wiga on?“ päris peremees.

„Siis sojistas proua meeleheitel.“

„Ei mõista mis teha: lehm ei taha kudadagi pingi peale istuda!“ —or.

Eilane juhtumine.

Waene abitarwitaja annab arstile kats rublalisi paberiraha.

Wäikest taha nähes ei jõua arst oma wiha pidada ja müristab abitarwitajale kihwitist nalku:

„Kas teie seda minu toapoiisi jaoks annate?“

„Ei, see on teile mõlemile!“ wastab abitarwitaja rahul- lise.

Lundemärgid.

Kohkunil: „Kui teie südametunnistus sama must on, kui teie habe, siis wõib teile küll õnne soowida!“

Kaebelune: „Uga, kohtunikuherra, habeme järele otjustades, ei ole teil südametunnistust üleüldse olemas.“ gl.

Austrias ei olla liha, =
räägib ajalehejutt,
ehk küll selle järel iha,
nii et waruts juba nutt.

Kuid see muidugi on wale,
wõtta seal on küllalt veel,
seda tuua nähtawale
wõime, näete, pilditeel.

Sest kus orgi otsa juba
rotta läkkida võib kaks,
seal ka jattu leiab uba,
seal ka liha leiab Saks.

Üleilmiline ülewaade.

(Matsi journal.)

Ei waihi märs ja metfikus
weel itkagi seal Mexikos,
kus walitsus ja mäsajad
küll trumpawad, küll „äsfawad“ . . .
Ja mure Ühisriikides,
et Mexiko nüüd leekides,
neil mišardderidel on suur,
kel Mexikos on raha juur.
Et „kuningate“ kapital
ei kannataks seal märsu all,
seepärast saadeti siis ka,
et märsu maha rõhuda,
hulk wäge walitsusel' abiks,
kes mäsajad kõik maha nabiks.
Kuid häda! Ikka Mexikos
on igas asjas metfikus!
Ja, mõtle, walitsuse wägi,
kui abi tulema ta nägi,
tuld andis wastu aga nii,
et . . . üle piiri tagasi
kõik punus Ühisriike wägi! —
Nii „aitajad“ said suure häbi . . .

„Ma häwitan pea Serbia!“
Nii mõtleb praegu Greeka ka,
kel sõpradeks on Saksamaa,
Bulgaria ja Türgimaa.
Ei suuda küllalt inesta,
et Greeka sõbraks Türgimaa!
Kas lõppenud on iga tust?
Kas Greekas ka nüüd Türgi ust? . . .

Et laiad naiste undrukud
ja naised moobidele truud,
mis moodiilmas loob Paris,
nii nagu ammuft on ta wiis,
ei seda jalli Saksja kindral
ja isamaasel meelel kindlal
ning ikka püüdes riigikasu,
ta annab walju päewakäsu:
et olgu naiste undrukud
nii kitsad, nagu kottisuud.
Kuid aga oma naisega
ei kudagi ta tolfu saa!
„Ma pole mitte soldat sul
et päewatäski annad mul!“ —
Nii toriseb, ja ikka ta
„patseerib“ laia kleidiga . . .

Pea Kadriorus waljem kord
saab muidugi ka mitme wõrd,
sest kümme linnawahti weel
nüüd seataks sinna wahi peal'.
Ei Kadrioru põesastes,
ka kõige patsemate sees,
ei sulid saa siis magada,
ei wargad saaki jagada
ja õnnistada paarisi
ka Amor mitte ühtegi! . . .

Dr. Mina.

Miatöö operaamat.

325 selgitawa pildiga. Hind lihtkõites 3 rbl., kõwas kõites 3 rbl. 50 kop. Üleilma kuulsa aedniku J. Wötnneri aiatöö raamatute järele Väanemere maadel ja Wenemaa kauge- mates kubermangudes asuwate eestlaste jaoks kogu seatud.

Üleilmsel on Miatööoperaamat 3 esimest aubinda saanud (kaks kuld auraha ja ühe suure hõbeda). Igale aiapidajale ja põllumehele tarwilik käsiraamat.

Kes teada tahab, kuidas praegusel ajal Kanapoege- de st, Kanadest ja teistest kodulindudest kõige suuremat kasu võib saada, see ostku omale raamat

Rodulinnud

nende kaswatamine, nuumamine, müügilefaatmine, haigusel ja arstirohud. Pildidega. Hind 30 kop.

Saada igas raamatukaupluses. Pealadu „Leadus“ Tallinnas.

Kudas kapsaid kaswatada

Kirjutanud Hansu Suhani.

Hind 20 kop.

Üleilmalnimetatud raamat on meie põllupidajate tarmi- buste loojalt ja arusaadawal keelel kirjutatud ning wõib kapsa kaswatamise juures täielikuks käsiraamatuks olla.

Saada igast raamatukauplusest.

Ta kaotab kaebtuse, et kapsad ei kaswa, ja tõstab kaagi mitmewõrdjeks.

Igaüks, kes kapsaid kaswatab, muretsegu omale tingi- mata see raamat.

„Leaduse“ kirjastus Tallinnas, Harju ja Riiutli uul. nurgal. Sisjeläik Riiutli uulitsalt.

Meie Matsi järgmine (91.) sõjanummer ilmub 14. mail.

N. B. Üstfikute numrite ostjaid palume lahkest tõehele panna, et neile ostmisel mõnda teist „Meie Matsi“ nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei pistetaks.

Дозв. воен. цензурою.

Wastutaw toimetaja Jakob Jaason.

Wäljaandja J. Muni.

W. Schiffer'i trükk, T

